

פתיחה לספר במדבר

זה הספר נקרא בפי המשנה יומא פרק ז' ועוד, ורבי חנינא בן גמליאל סוטה דל"ו חומש הפקודים. וכ"כ בה"ג. ונרשם בדעת רבותינו ענין שני הפקודים שבוה הספר. יותר משארי דברים שמויחדים בזה הספר. כמו המרגלים וברכת בלעם ועוד הרבה. משום דעיקר זה הספר הוא המחליף ומשנה הליכות עם ה' בחיי העולם מאז שהגיעו לארץ ישראל. מן הדרך שהלכו במדבר. שבמדבר היו מתנהגים במדת תפארת שהלך לימין משה שהוא לגמרי למעלה מהליכות הטבע. ובארץ ישראל הלכו בדרך הטבע בסתרי השגחת מלכות שמים ב"ה. וזה השנוי התחיל עודם במדבר בשנת הארבעים כמו שביארנו בפרשת חקת. על פי זה השנוי נעשו מלחמות ישראל עם הכנעני ועם סיחון בדרך הטבע. וגם המטה לא ה' עוד ביד משה תמיד אלא לעת הצורך לפי ההכרח כמו שביארנו שם. וע"ז השנוי המצוין בזה הספר אמרו חז"ל בבראשית רבה פ"ג ויברל אלהים בין האור ובין החשך זה ספר במדבר שהוא מבריל בין יוצאי מצרים ובין באי הארץ. דכהליכות יוצאי מצרים היה אור השגחת ה' מופיע לעין כל, שהוא כבוד ה' וחכלית הבריאה. משא"כ בהליכות באי הארץ ה' ההשגחה מכוסה. ורק המביט בעין יפה ה' מרגיש בה כמו ההולך בחשכת לילה. או רק לפרקים ה' נרגש ההשגחה לעין כל. כמו אור הברק המאיר חשכת לילה.

15 **אבן** עיקר ההפרש הזה ה' ניכר בשני הפקודים שהיו שני ענינים שוים בחומר המעשה. ונשתנו בצורת המעשה לפי הליכות ישראל. משום הכי בפעם הראשונה ה' על פי סדר הדגלים מד' רוחות כמרכבה לשכינה. והי' אפרים ראש הדגל וקודם למנשה. ולא כן בפקודי פרשת פינחס בשנת הארבעים. כמש"כ בפנים ב' כ'. ועוד בפקודי פרשת במדבר היו הראשים מוכרחים להיות מאותו השבט. ולא כן ה' בפקודי פרשת פינחס כמש"כ בפנים א' מקרא ב'. מש"ה רשום זה הענין מאד. עד שראו חז"ל לקרוא שם להספר חומש הפקודים.

20 **והנראה** דעפ"י זה הכונה אמרו חז"ל בשבת דקמ"ז דויהי בנסוע הארון הוא ספר בפני עצמו. ללמדנו באשר כי התחלת השנוי ה' מן ויהי העם כמתאוננים וגו'. כי בשביל שהתנהגו במדת תפארת נענשו מיד אחר שחטאו. כי ה' צל ההשגחה על יד ימינם. וכבר זה היה קשה עליהם לסבול עד שגרם לשלוח מרגלים כאשר יבואר ריש פרשת שלח. ומה נשתלשל והלך עד שהגיע לזה השנוי כאשר יבואר שם. ואם כן פרשה זו קמנה היא המחלקת בין שני אופני הליכות ישראל. עד שכל חלק א' מן הספר הוא ספר בפני עצמו. כמו זה ההילוך הוא ספר בפני עצמו. וזה ההילוך הוא ספר בפני עצמו. וכמש"כ בפ' בראשית עה"פ זה ספר. שספור ענין גדול נקרא ספר:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for the free 14-day trial of Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

במדבר פרק י'

(לה) וַיְהִי בְנֵי־בְנֵי־הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יִקְנֶה וַיִּפְצוּ אִיבֵיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֵיךָ: (לו) וּבְנַחַה יֹאמֶר שׁוּבָה יִקְנֶה רַבְבוֹת אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י

(לה) **ויהי בני בני הארץ** - עשה לו סמנויות מלפניו ומלאחריו, לומר שאין זה מקומו. ולמה נכתב כאן, כדי להפסיק בין פורענות לפורענות וכי כדאיתא בכל כתבי הקדש (שבת קטז א): **קומה ה'** - לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים, היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר במדרש תנחומא בויקהל: **ויפוצו איביך** - המכונסין: **וינסו משנאיך** - אלו הרודפים: **משנאיך** - אלו שונאי ישראל, שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם, שנאמר (תהלים פג, ג) ומשנאיך נשאו ראש, ומי הם, על עמך יערימו סוד: (לו) **שובה ה'** - מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) בשובה ונחת תושעון: **רבבות אלפי ישראל** - מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות:

במדבר פרק כו

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגְפָּה פ וַיֹּאמֶר יִקְנֶה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֲלֻעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר: (ב) שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּנֵי עֹשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל: (ג) וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה וְאֲלֻעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעֶרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר: (ד) מִבְּנֵי עֹשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה כַּאֲשֶׁר צָנָה יִקְנֶה אֶת מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיִּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: (ה) רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפִלֹא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי: (ו) לְחֻצְרֵן מִשְׁפַּחַת הַחֻצְרוּנִי לְכַרְמֵי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי: (ז) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:

רש"י

(א) **ויהי אחרי המגפה וגו'** - משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות. דבר אחר כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה, נמסר לו במנין, עכשיו שקרב למות ולהחזיר צאנו, מחזירם במנין: (ב) **לביית אבתם** - על שבט האב יתיחסו, ולא אחר האם: (ג) **וידבר משה ואלעזר הכהן אתם** - דברו עמם על זאת שצוה המקום למנותם: **לאמר** - אמרו להם צריכים אתם להמנות: (ד) **מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'** - שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומעלה, שנאמר (שמות ל יג) כל העובר על הפקודים וגו': (ה) **משפחת החנכי** - לפי שהיו האומות מבזין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שבטיהם, סבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם, אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם, לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם. וזהו הוא שמפורש ע"י דוד (תהלים קכב ד) שבטי יה עדות לישראל. השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם, לפיכך כולם כתיב החנכי הפלואי, אבל בימנה לא הוצרך לומר משפחת הימני, לפי שהשם קבוע בו יו"ד בראש וה"א בסוף: